

ANIMA

Alvajárók a villamoson

LICHTER PÉTER

PAUL THOMAS ANDERSON EGYTEKERCSÉS TÁNCFILMJE.

A kortárs film egyik legmarkánsabb jelensége a mozgóképes platformok és ebből adódóan a formák egymásrahatása. Szinte már közhelyszámba megy, hogy a tévésorozatok technikai-esztétikai szempontból „beérték” a filmeket, miközben a moziban bemutatott blockbusterek is a szériák dramaturgiai logikáját követik. De a tévére készült tartalmak sem feltétlenül csak hagyományos tévére készülnek, hiszen egy Netflixes sorozatot (vagy filmet) ugyanúgy nézhetünk laptopon, mint mozivásznon. Vagyis a platformok felcserélhetők lettek, hiszen lassan mindenütt, mobilon és nagyvásznon is, ugyanaz a képminőség. Ezt a jelenséget lehet a szokásos pesszimista üzemmód mellett lehet optimistán is szemlélni: a platformkonvergencia sok szempontból formanyelvi

szabadságot és kísérletezést hozhat. Bár még várat magára a nagy netflixes avantgárd áttörés, de azért bátor előőrsök már elkezdtek fel-felbukkanni. Ilyen például Paul Thomas Anderson műfajilag nehezen behatárolható, experimentális etűdje, az *Anima*.

Az egyébként celluloidfetisiszta, legjobb munkáit (*Vérző olaj*, *Mester*) kimondottan nagyvászonra álmódú rendező tizenötperces etűdje zavarbaejtően megfoghatatlan darab, a teljes platform- és skatulyafüggetlenség mintapéldája. Egyrészt ha tesszük videóklip, hiszen a radiohead-es Thom Yorke főszereplésével és zenéjére készült. Másrészt mellőzi a kötelező klipes kliséket, és egy hosszú, tizenötperces táncfilmmé lényegíti át az anyagot, ami három zenei felvonásra (vagy tételre) épül. Az *Animát* egyszer-

„A skatulyafüggetlenség mintapéldája”
(Thom Yorke)

re mutatták be IMAX-teremben, vagyis a lehető legmozisabb környezetben, és tették elérhetővé a Netflixen: ráadásul, hogy a fogalmi zavart tetézzék, a kisfilmet „egytekerces” darabként reklámozták, vagyis kimondottan a némafilmkorszak komikus szkeccseihez sorolták. De Andersonék nem álltak meg itt a filmtörténeti utalásokkal: művük, mindamellett, hogy erőteljesen megidézi a táncfilmek világát, tulajdonképpen egy klasszikus burleszk. Yorke búsképű figurájáról óhatatlanul eszünkbe juthat mindenidők legnagyobb komikusa, Buster Keaton is, akinek csodálatosan megkoreografált hasraesései a kortárs tánc határát súrolták. Yorke az *Anima* elején, az alvajáró metróközönségben észrevesz egy szép nőt, a vágy későbbi tárgyát, akit ezután végigüldöz a pszichedelikus vibráló álomtérben, a maga csetlő-botló pókmozgásával. A mű és valós tereket izgalmasan keverő film közép-európai (konkrétan prágai) helyszínei, ezek a félreismerhetetlenül kísérleties sikátorok tovább erősítik kötődését a klasszikus avantgárdhoz, elsősorban az expresszionizmushoz. Sőt az alvajárók zaklatott táncmozgása és az álomtérből álomtérbe ugrálás Maya Deren filmkoreográfiáit is megidézi.

Az operatőr, Darius Khondji jellegzetesen meleg fényei és Anderson dinamikus kameramozgásai a rendező korai filmjeinek formanyelvét elevenítik meg, főleg a *Kótyagos szerelem* örült futkározásait és az abszurdba hajló játékosságát – az *Anima* főcíme ráadásul egyértelműen Jeremy Blake szerelmesen vibráló, absztrakt szekvenciái előtt tiszteleg. Anderson és Yorke összességében egy hangulatos etűdöt szállított a Netflixnek, aminek a legnagyobb erőssége a minden másodpercét átható lazaság, a legjobb kísérleti filmekre jellemző nemtörődömség, ami a játékot valóban játékká teszi. Az, hogy a felkérésre készült rövidfilm tényleg visszahozza-e az egytekerces avantgárdot a Netflix-féle platformfüggetlen képunivezumba, az már más kérdés, de kezdeti lépésnek tökéletesen megteszi.

ANIMA – amerikai, 2019. Rendezte és írta: **Paul Thomas Anderson**. Kép: **Darius Khondji**. Zene: **Nigel Godrich** és **Thom Yorke**. Szereplők: **Thom Yorke, Dajana Roncione**. Gyártó: **Netflix**. 15 perc.

